

Stramien motie vreemd aan de orde

Handreiking ten behoeve van betrokken wethouder/raadslid/griffie

Met Klimaatverbond Groene Voetstappen week krijgen leerlingen van de basisschool een mooi activerend programma op het gebied van klimaatproblematiek. Eén van de concrete handelingsperspectieven is om de weg naar school te voet, met de fiets of het openbaar vervoer af te leggen. Daarom heet dit programma 'Groene Voetstappen'. De leerlingen verzamelen die stappen en kunnen, afhankelijk van hun 'groep', gedurende een week elke dag een aantal opdrachten uitvoeren op het gebied van klimaat. De Klimaatverbond Groene Voetstappen Week vindt dit jaar plaats van 21 tot en met 25 september. Aan het eind van die week heeft elke leerling op eigen niveau inzicht gekregen in wat het klimaatvraagstuk betekent en een aantal concrete ideeën over de mogelijke maatregelen. De resultaten worden door de Nederlandse jongerenvertegenwoordigers voor Duurzame Ontwikkeling naar de Verenigde Naties meegenomen en gepresenteerd tijdens de VN-klimaatonderhandelingen aan de Nederlandse klimaatdelegatie.

Dit jaar is voor groep 7/8 een element aan het programma toegevoegd: de motie vreemd aan de orde. Een motie is een opdracht van de gemeenteraad aan het college van burgemeester en wethouders om iets uit te voeren. Het grootste deel van de te nemen beslissingen en veranderingen zijn immers helemaal niet door de betrokken leerlingen te nemen. Het zijn de volwassenen die de grootste verantwoordelijkheid dragen voor een veilige en duurzame toekomst van de kinderen. Lokaal vormen het college van B&W en de gemeenteraad de verantwoordelijke beleidsmakers. De kinderen gaan daarom een oproep doen, met concrete suggesties, aan die beleidsmakers via de motie vreemd aan de orde. Door een motie te schrijven samen met een wethouder of fractievoorzitter en in te dienen bij het college hebben de leerlingen een actief aandeel in het lokale klimaatbeleid.

Door aan de slag te gaan met een motie worden de leerlingen direct ook inzicht geboden in hoe besluitvorming en democratie werkt. De motie wordt samengesteld langs de logica waarop moties normaal worden vormgegeven (probleemstelling/argumentatie/aanbevelingen) en nodigt de raadsfracties uit om amendementen, toevoegingen aan de motie/ opdracht, in te dienen. Ze leidt dus tot discussie/gesprek in de raad. Leerlingen mogen zelf geen motie in dienen, dat is aan de partijen in de raad (de raadsfracties). Daarom zullen de leerlingen een raadsfractie vragen om – namens hen – de motie in te dienen. Bij de bepaling van de raadsagenda wordt rekening gehouden met deze motie. Ze wordt behandeld als één van de eerste punten. Zodat de leerlingen met hun aanhang op de publieke tribune het gesprek over de motie kunnen volgen. Tijdens de Klimaatverbond Groene Voetstappen week hebben leerlingen gedichten en tekeningen over klimaat en duurzaamheid gemaakt. Vóór de start van de raadsvergadering kan de burgemeester deze kunstwerken in ontvangst nemen, bijvoorbeeld met de toezegging hiermee een tentoonstelling te organiseren.

In dit stuk beschrijven we kort de *mogelijke* stappen om tot een motie van leerlingen van groep 7/8 te komen, deze in te dienen bij de gemeenteraad en te behandelen. Uiteraard is dit slechts een leidraad en wordt u van harte uitgenodigd hieraan zelf invulling te geven.

Team Groene Voetstappen Klimaatverbond Nederland

Groenevoetstappen@klimaatverbond.nl

Groene Voetstappen:

Handreiking motie vreemd aan de orde ten behoeve van betrokken raadslid/wethouder

Een motie is een heel specifiek instrument. Ondanks dat de leerlingen niet mee bekend zijn de vorm van een motie, zullen de leerlingen wel voorbereid worden door de docent over het onderwerp. Klimaatverbond Groene Voetstappen week biedt namelijk lesmateriaal aan docenten. Groep 1 tot en met 6 doen niet mee aan het gesprek met de wethouders, raadsleden en/of raadsgriffier, maar zij kunnen wel hun aanbevelingen en gedachten meegeven aan de scholieren van groep 7 en 8. Dit doen de leerlingen op basis van elfjes, gedichten en tekeningen. De leerlingen van groep 7 en 8 gaan ook op onderzoek uit over klimaatverandering en over het milieu in hun directe omgeving. Zo onderzoeken de scholieren hun gedachten en gevoelens over klimaatverandering en welke aanbevelingen zij graag willen meegeven aan u.

Het is hiermee een verrassing waarmee de leerlingen het toneel van democratische besluitvorming betreden. Ze doen dat samen met de wethouder of de betrokken raadsleden, die op school één of meer lessen uitvoeren gedurende de week van Groene Voetstappen. Waarbij de opgave van de betrokken bestuurder is om de inhoud/tekst echt vanuit de leerlingen te laten komen. De wethouder en/of raadsleden zal dan ook de leerlingen begeleiden in het vormgeven van de ruwe tekst van de motie. Na de les wordt, in overleg met de betrokken leerkracht, nog een redactie uitgevoerd, zodat een korte en goed leesbare tekst ontstaat die de bijdrage van de leerlingen goed weer geeft. Een kleine delegatie van de leerlingen fungeert als eindredactie.

De begeleiding bestaat uit de volgende stappen, uitgevoerd door betrokken wethouder/raadslid, waarbij deze handreiking suggesties bevat die - uiteraard - geheel naar eigen inzicht aangevuld of anders ingevuld kunnen worden.

1. Inleiding

Je stelt de vraag aan de klas of we samen de definitie van duurzame ontwikkeling kunnen opschrijven. Je gebruikt daarvoor het bord. Wat is duurzaamheid? Maak daarbij een wolk van woorden die de kinderen roepen en destilleer hier de Brundtland definitie uit: Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen, aldus de definitie van de VN-commissie Brundtland uit 1987. Nadien formuleerde de VN diverse malen duurzaamheidsdoelen, met als laatste versie de in 2015 zijn door de Verenigde Naties vastgestelde Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's).

De leerlingen hebben, o.a. tijdens het programma van Groene Voetstappen, al veel kennis opgedaan over de risico's van klimaatverandering. Je kan met de leerlingen even precies de woorden van de definitie langs lopen. Wat zijn behoeften? Wat heb je nodig? Bijvoorbeeld veilig naar school, een warm huis, kunnen koken of onder de douche kunnen gaan. Welke gevaren zijn er dan, waar mevrouw Brundtland naar verwees. En dan komt bijvoorbeeld klimaatverandering aan de orde.

- *Tip: als je een digitaal schoolbord hebt, kun je via google heel makkelijk de Brundtland definitie opzoeken. Je kan ook makkelijk even naar de SDG's gaan.

2. Hoe nemen we in onze gemeente besluiten?

Je gaat in gesprek met de klas en volgt, bijvoorbeeld, de volgende stappen:
Weten jullie wat politieke partijen zijn? Kun je voorbeelden noemen?

Op het bord teken je de opstelling van de gemeentenzaal, met politieke partijen, de burgemeester en de wethouders. Je legt uit wat een ieder doet. En je legt uit dat die politieke partijen vaak opdrachten geven aan de burgemeester en wethouders. Veel van die opdrachten heten moties. Je schrijft het woord motie groot op het bord. Je geeft een paar praktische voorbeelden. Bijvoorbeeld: de opdracht dat alle speeltuinen minstens een trampoline moeten hebben.

- Doel: De inleiding leidt ertoe dat de leerlingen inzicht krijgen in de rol van de gemeenteraad, die namens de volwassenen (stemmers) van de gemeente, zorg moet dragen dat plannen worden gemaakt en worden uitgevoerd. Met de wethouders en burgemeester die de dagelijkse verantwoordelijkheid hebben.

Je stelt de klas de vraag: Stel dat jullie een onderwerp heel belangrijk vinden. Zouden jullie dan ook een motie mogen indienen? Kunnen jullie ervoor zorgen dat de burgemeester en wethouders een opdracht krijgen? Je laat de kinderen reageren.

Daarna antwoord je eerlijk: Eigenlijk kan het niet... en misschien is dat wel jammer. We kunnen ervoor zorgen dat we het toch georganiseerd krijgen. Dan vragen we de hulp van één van de partijen. Als wethouder kan je een fractie benaderen. Als raadslid kan je misschien zelf zorg dragen voor het indienen. Een belangrijke afweging hierbij is dat het geen 'politiek' wordt. Tip is dan om de motie door een andere partij dan de eigen in te laten dienen. Die geven we de motie, en namens ons brengt die partij dan de motie in de raad. Dat kan wel!

Je vertelt het plan: We gaan met elkaar een echte motie maken. Over duurzame ontwikkeling en klimaat. We vragen één van de politieke partijen om die motie in te dienen. We gaan met z'n allen naar de gemeenteraad om te luisteren naar wat ze met jullie motie doen. Misschien wordt ze wel aangenomen. Misschien willen ze hem aanpassen of aanvullen. En dan hebben jullie toch maar mooi een opdracht geschreven voor de burgemeester en wethouders. En als cadeau geven jullie de zelfgemaakte gedichten en tekeningen mee aan de burgemeester. Misschien dat hij/zij er een tentoonstelling mee kan organiseren, of kan zorgen dat sommige tekeningen of gedichten in de lokale krant komen!

Zo'n motie (je schrijft het op het bord) heet 'Motie vreemd aan de orde'. Dat betekent dat het een motie is die van te voren niet gepland was.

3. De motie vreemd aan de orde:

Je legt uit hoe een motie wordt opgesteld: Jullie gaan nu in stappen de motie schrijven. Dat doen jullie per onderdeel, want moties worden heel slim opgebouwd. Als elk onderdeel is ingevuld, dan kunnen jullie de tekst van de motie maken. Een motie is een zo kort mogelijke en heldere tekst die drie belangrijke elementen bevat. Dat gebeurt in de taal van volwassenen op de volgende manier (op het bord noteren):

1. De probleemstelling = een vaststelling van een feit dat door jullie als een probleem gezien wordt.
2. Argumentatie = opsomming van de redenen waarom jullie dit een probleem vinden.
3. Aanbevelingen = opsomming van jullie voorstellen om het probleem aan te pakken.

Je geeft aan dat we direct de tekst van de motie gaan maken. Dat doen jullie in een aantal stappen. Eerst verzamel je samen de belangrijkste woorden die horen bij de motie. Tijdens de les kan de docent alvast zinnen maken van de woorden voor een concept motie dat wordt voorgelezen in de klas. Na de les ga je samen met de docent daar goed naar kijken zodat daar echt iets logisch staat. En met een klein groepje uit de klas kijken jullie of de tekst klopt met wat gezegd is. Dat is dan de motie die ingediend wordt. We beginnen direct!

Je geeft aan welke stappen we volgen: We hebben dus drie onderdelen van de motie. We gaan nu met elkaar die drie onderdelen invullen. Dat doen we in groepjes van vier. De spelregels zijn als volgt: Eerst leg ik de vraag uit. Dan praten jullie in het groepje over de antwoorden op de vraag. Ik verzamel die antwoorden op het bord. Met elkaar kijken we of we alle antwoorden goed op een rij hebben. Dan gaan we naar de volgende vraag. Dat doen we drie keer. Dan hebben we alle sleutelwoorden of ingrediënten voor de motie.

Eerste keer in groepjes van vier

- “Gelet op het feit dat...” (dat is wat ze noemen de probleemstelling): Wat is er aan de hand? Is er een probleem? Hoe weten jullie dat? (De leerlingen hebben les gehad in wat er aan de hand is, dus zijn nu in staat een opsomming te geven van de *feiten*. Deze worden nog gescheiden van het tweede element, de argumentatie. We houden het hier even op de feiten (het wordt warm, we krijgen te maken met grote extremen, bossen staan in brand... de leerlingen geven aan wat het probleem is). De groepjes krijgen maximaal tien minuten om er met elkaar over te praten (leerlingen zijn vaak onverwacht snel.... kijk even of de groepjes klaar zijn... dus het kan ook vijf minuten duren). Vervolgens draaien ze de stoelen naar het bord. Je verzamelt de sleutelwoorden op het bord, zodat de probleemstelling goed op een rij wordt gezet.
- De docent of jij maken een foto van de verzamelde sleutelwoorden (de docent kan ook helpen door onmiddellijk van alle verzamelde sleutelwoorden een aantal logische zinnen te maken).

Tweede keer in groepjes van vier

- “Overwegende dat...” (dat is de argumentatie): Waarom vind je klimaatverandering een *probleem*? Wat zijn de gevolgen voor jullie als er niets aan gedaan wordt? En misschien ook de gevolgen voor kinderen in andere delen van de wereld? Ook hiervan worden de sleutelwoorden op het bord genoteerd, zodat een goed overzicht ontstaat waarom klimaatverandering door de leerlingen belangrijk wordt gevonden. Een tweede element hierbij is dat de leerlingen ook moeten aangeven waarom zij deze motie indienen. Waarom is het belangrijk dat de raadsleden en burgemeester en wethouders rekening houden met de zorgen van de kinderen. De groepjes krijgen maximaal tien minuten om er met elkaar over te praten. Vervolgens draaien ze de stoelen naar het bord. Je verzamelt de sleutelwoorden op het bord, zodat de probleemstelling goed op een rij wordt gezet.
 - Tip: Scheiden van de feiten én het probleem is, ook voor volwassenen, heel lastig. Het is handig hier even specifiek aandacht aan te besteden. Een feit is: het wordt warmer. Een probleem kan zijn dat daardoor oogsten mislukken en mensen honger krijgen, of op de vlucht slaan. Wees er niet te strak in, maar het is goed om even door te vragen: "waarom is dat erg?"
- De docent of jij maken een foto van de verzamelde sleutelwoorden (de docent kan ook helpen door onmiddellijk van alle verzamelde sleutelwoorden een aantal logische zinnen te maken).

Derde keer in groepjes van vier

- “Daarom bevelen we aan dat...”: Wat moet de gemeente doen? Welke maatregelen moeten worden genomen? Waarbij de gemeente meer is dan de gemeentelijke organisatie, maar staat voor de ‘gemeenschap’ (we zijn allemaal deel van de gemeente). De leerlingen zullen veel maatregelen al bedacht hebben, in hun tekeningen en gedichten. De groepjes krijgen maximaal tien minuten om er met elkaar over te praten. Als je merkt dat het sneller gaat... dan stop je eerder. Vervolgens draaien ze de stoelen naar het bord en ga je plenair verder. Je verzamelt de sleutelwoorden op het bord, zodat de probleemstelling goed op een rij wordt gezet.
 - Tip: Om er structuur in te brengen wordt gekeken naar verbinding tussen de woorden (taal is heel belangrijk, ook in bewustwording/onderwijs). Zo worden alle woorden die met duurzame opwekking van energie te maken hebben met elkaar verbonden. Dat gebeurt ook met energiebesparing of een duurzame leefstijl (gedrag), of juist in regels en wetgeving. Maar er zullen zeker ook verrassende en innovatieve ideeën zijn die apart (of onder ‘vernieuwende ideeën’) benoemd kunnen worden.
 - Tip: Als afsluiter kan je plenair nog vragen of de kinderen de raadsleden ook willen uitnodigen om met ideeën te komen. Dan moet er nog een afsluitende zin bij: De e kinderen van groep van deze school horen graag van de raadsleden welke maatregelen worden genomen en dat er doelen worden vastgesteld die bijdragen aan een veilige toekomst voor de kinderen van gemeente en de kinderen daarbuiten. Feitelijk is dit de uitnodiging voor de amendementen.

- De docent of jij maken een foto van de verzamelde sleutelwoorden (de docent kan ook helpen door onmiddellijk van alle verzamelde sleutelwoorden een aantal logische zinnen te maken).

De motie afmaken en indienen

Een mooie vloeiende tekst maken van alle sleutelwoorden kan beter gedaan worden in afstemming met docent en wethouder/raadslid. Het mooiste is als bijvoorbeeld de docent al tijdens de les verbindende zinnen heeft gemaakt en een eerste versie van een motie kan voorlezen waarin de belangrijkste elementen staan. Uiteraard met volledig respect voor de woorden/taal die de leerlingen hebben gebruikt. Twee of drie leerlingen worden gevraagd om de tekst te controleren (zij vormen de eindredactie) en het gesprek met de raadsfractie aan te gaan die de motie gaat indienen. Dat betekent dat, bijvoorbeeld, de voorzitter van de betreffende fractie (voorwerk door wethouder/raadslid/griffie) langs de school gaat en met de leerlingen overlegt. Dan wordt vervolgens de afstemming met de griffie en burgemeester gezocht voor datum van indiening van de motie.

Een delegatie van de kinderen overhandigt, direct voor de raadsvergadering, de tekeningen/gedichten aan de burgemeester. De burgemeester opent de raadsvergadering. Eén van de eerste punten is de motie vreemd aan de orde, ingeleid door de betreffende fractievoorzitter. Er volgt, volgens orde/gebruik van de raad, een kort raadsdebat (mogelijk met amendementen) waarna direct stemming (bij voorkeur, dit is in de diverse gemeenten verschillend) wordt gehouden. Zodat de leerlingen met een resultaat naar huis kunnen. De burgemeester bedankt de leerlingen voor hun strakke voorbereidende werk en feliciteert de gemeenteraad met zulke jonge en betrokken burgers en gaat over tot de orde van de dag.

- Tip: Misschien spreekt het vanzelf, maar het is van belang om de griffie en het college van B&W goed bij dit plan te betrekken. Het beïnvloed immers direct de orde van de raadsvergadering. Overigens kan de behandeling in de raad beperkt blijven. Een half uur is al uitstekend aandacht voor de thematiek. En het spreekt misschien voor zichzelf, maar het betrekken van 'communicatie' is zeker van belang, ook omdat de raadsbehandeling voor de pers interessant is.
- Tip: Ouders zullen geïnformeerd moeten worden. Uiteraard gebeurt dit in overleg met de docent. Een behandeling van de motie in de raad in combinatie met een aanbieden van tekeningen en gedichten aan de burgemeester is wel iets waar ouders (en andere aanverwanten) interesse in zullen hebben. De kinderen moeten ook naar de raadsvergadering toe komen en zullen ook door de burgemeester welkom geheten worden. Het is een speciaal moment waar aandacht voor nodig is.
- Tip: Betrek Klimaatverbond Nederland bij de planning, zeker op het vlak van communicatie.
- Tip: Probeer de motie zo vroeg mogelijk in de avond te bespreken. Het zou ideaal zijn als de scholieren, de ouders en docenten aanwezig kunnen zijn bij de daadwerkelijke behandeling van de motie. Het feit dat de gemeenteraad – in hun ogen een heel groot instituut – hun motie in behandeling neemt geeft hen vaak veel vertrouwen en een trots gevoel.

Duurzame Ontwikkelingsdoelen

Met het deelnemen aan de motie, handelt uw gemeente in lijn met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Met name Duurzaam Ontwikkelingsdoel 17 – partnerschappen om de doelstellingen te bereiken -, waarbij uw gemeente zorgt voor partnerschappen met de scholieren en de school om een beter lokaal klimaat te realiseren.